

У Посольстві України про українців Словаччини

5 лютого 2013 року в Посольстві України в СР відбулась зустріч Посла України в Словацькій Республіці Олега Гаваші з головою Центральної ради Союзу русинів-українців Словаччини Петром Соколом.

Зустріч була присвячена обговоренню практичних питань діяльності української національної меншини Словаччини, зокрема ситуації щодо можливого скорочення Урядом СР існуючого рівня фінансування української національної меншини Словаччини та результатам 1-го засідання словацької частини Двосторонньої словацько-

української комісії з питань національних меншин, освіти і культури, яке відбулось в цей день.

Посол інформував П. Сокола, що Посольство звернулося до МЗС ЄП СР щодо відновлення минулорічного обсягу фінансування української національної меншини СР, у тому числі з огляду на ефективну підтримку українською

сторонаю словацької національної меншини України.

В ході зустрічі відбувся також обмін думками щодо комплексу питань культурно-гуманітарного співробітництва та подальшого розвитку співпраці з Союзом русинів-українців СР.

Проведення зустрічі дало можливість детально обговорити проблемні питання у галузі задоволення культурно-освітніх потреб українців Словаччини та виробити механізми їх вирішення.

▲ На другому засіданні після регіональної конференції і першому після VI з'їзду СРУСР зібралися члени Президії Пряшівської Регіональної ради СРУСР. Вони обговорили передусім план культурних активностей на перший піврік 2013 року, в якому домінують акції в області праці з книгою та Шевченківський вечір. Інтересною передбачається і Зустріч з народною та духовною піснею, яка відбудеться 26 лютого цього року в Театрі ім. О. Духновича.

Відзначили День Соборності України

Культурна громадськість Пряшева відзначила День Соборності України двома акціями. Насамперед Асоціація українців Словаччини у січні скликала збори своїх членів та широку громадськість, на яких було виголошено слово про значення Злуки ЗУНР і УНР у січні 1919 року та проглянуто документальний фільм «Срібна земля. Хроніка Карпатської України 1938-1939». Присутніх привітала консул Генерального консульства України в Пряшеві Оксана Ліщишин.

З нагоди видатної події в житті українців Генеральне консульство України в Пряшеві запросило до себе представників культурної громади Пряшева та околиці, щоб разом пригадати та відзначити історичний момент з'єднання ЗУНР і УНР.

Генеральний консул України в Пряшеві проф. Ольга Бенч розповіла про намагання багатьох поколінь українського народу побудувати єдину державу для всіх українців. Акад. Микола Мушинка у своєму виступі нагадав, що й українці Пряшівщини – Руська Народна Рада – вже 8.11.1918 року у Старій Любовні задекларували своє бажання жити в єдиній спільній українській державі. Їх ідею підтримала Гуцульська республіка (1918-1919), велелюдний Всеукраїнський конгрес у Хусті у січні 1919 та нарешті Карпатська Україна, очолювана Августином Волошином у березні 1939 року. Але голос населення Закарпаття був вислуханий аж 1944 року, коли з його волі було приєднане до УРСР, а Пряшівщина

на залишилась у складі ЧСР.

Збори збагатили культурною програмою учні Об'єднаної української школи ім. Т. Г. Шевченка в Пряшеві під керівництвом Івети Світок, директор Основної школи-інтернату в Гуменному, а заодно співак Микола Петрашовський, який заспівав авторські пісні. Одночасно присутні мали змогу побачити вже згадуваний документальний фільм «Срібна земля. Хроніка Карпатської України 1938-1939», який пригадав драматичні та трагічні події того періоду. Присутні високо оцінювали акт Злуки та попереджували, що надалі діють акти українські сили не лише в Україні і Словаччині, але й в інших країнах, які намагаються поділити Україну.

М.Р.

ної, соціальної та культурної співпраці громадян Словаччини та України, які живуть у прикордонних областях.

Степан ВАШ.

Учетверо більше віз

По словацьку візу звертаються учетверо більше українців, ніж минулого року, чому сприяло спрощення Словаччиною у грудні 2012 року візового режиму з Україною. Про це інформував у словацькому парламенті міністр закордонних справ СР Мирослав Лайчак.

«Наслідком (спрощення візового режиму – ред.) є збільшення кількості прийнятих клопотань на отримання візи. Збільшення дуже велике – учетверо в порівнянні з січнем 2012 року. Це відбулося у нашому посольстві у Києві, де ми змушені були оперативно вжити термінових мір задля задоволення зрослих потреб у візах», – сказав міністр.

Він зазначив, що в Україні, у т.ч. і в Генеральному консульстві Словаччини в Ужгороді, кількість візових клопотань збільшилася як у категорії індивідуальних, так і в категорії колективних заявників від акредитованих туристичних

бюро. «З березня цього року передбачається започаткувати повітряне сполучення між Києвом і Братиславою періодичністю чотири рази на тиждень», – повідомив у зв'язку зі збільшенням туристів з України М. Лайчак.

Керівник словацької дипломатії підкреслив, що спрощення візового режиму виявилось правильним рішенням. «Спрощення візового режиму є важливим кроком у правильному напрямку. Цим самим допомагаємо торговельникам, підприємцям, людям, які хочуть подорожувати, пізнавати, розвивати не лише торговельні, а й наукові, культурні та особисті контакти, що у майбутньому можуть призвести до інтенсивніших і динамічніших зв'язків і співробітництва країн», – сказав М. Лайчак.

На думку міністра, Словаччина має також потребу у подальшому розвитку транскордонних контактів, торговель-

Виставка картин

Як повідомили засоби масової інформації Канади, у великій залі новозбудованої Української католицької церкви св. Йосафата в м. Оквілі поблизу

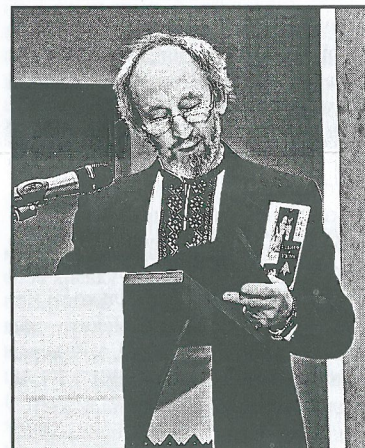
були там і великі символічно-сюрреалістичні полотна «Кров Христа на воді», «Хрещення», «Суддя», «Післанець» та дівові портрети. Особливу увагу глядачів викликав «Портрет Т. Г. Шевченка» зі стилізованим німбом на голові.

Відкриваючи виставку, настоятель церкви о. Михайло Лоза підкреслив лемківсько-пряшівське коріння художника та нагадав його попередні персональні виставки не лише в Канаді, але й у Словаччині, Чехії, Україні, США та інших країнах.

Художній критик Оксана Бризгун-Соколик (уродженка м. Гуменне), оцінюючи виставку, пригадала: «Нам згадалася подорож в Європу 1997 року, де, відвідавши Прагу і славні Градчани коло Празького замку, ми із здивуванням побачили виставку картин Павла Лопати! З радістю і гордістю ми там подивлялися нашого торонтона!» («Новий шлях», 2013, ч. 3). Слід підкреслити, що половину від продажу картин митець подарував на дальшу розбудову Церкви св. Йосафата.

Сподіваємось, що невдовзі і громадськість Пряшівщини буде мати змогу познайомитись з новими творами свого земляка.

М. М.

▲ Павло Лопата.

Торонто відбулась виставка картин уродженця села Калинова біля Меджилаборця Павла Лопати, який від 1969 року мешкає в Канаді (нині в с. Полтава біля Торонто).

На виставці було представлено понад 80 картин художника. Переважали ікони, однак

На фонд газети «Нове життя»

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети особливо тепер, коли гроші для розвитку культури української національної меншини були скорочені на одну третину, а тим самим на одну третину і гроші для видавання газети «Нове життя».

На фонд газети «Нове життя» пожертвували:

Микола Мушинка (Пряшів) – 100 €

Особа, яка не бажає наводити своє прізвище – 6 €

Особа, яка не бажає наводити своє прізвище – 20 €

Особа, яка не бажає наводити своє прізвище – 28 €

Михайло Роман (Пряшів) – 50 €

Марія Стренк (Нижній Мировіш) – 10 €

Анна Бандурчина (Снина) – 10 €

Ладислав Пушкар (Свидник) – 10 €

Єва Олар (Пряшів) – 25 €

На фонд 23 конкурсного огляду з художнього читання жінок «Струни серця» Ірини Невицької пожертвував Александер Бурик (Клівленд, США) – 100 €

Пожертви на газету і діяльність Союзу русинів-українців СР можна надсилати на такий рахунок:
VÚB Prešov, číslo účtu: 2234-572/0200

Редакція.

▲ П. Лопата. Дівчина з квіткою, 2009, мішана техніка, 41x51 см.

Колективні права, колективна кара

Колективні права у Словаччині ніби не признаються. Колишній міністр закордонних справ СР Ян Кубіш це цілком ясно формулював два роки тому під час відвідин Сербії, коли однозначно сказав: «Колективні права національних меншин для Словачкої Республіки є неприйнятними». Рік тому ці твердження перманентно звучали в словацькому парламенті під час обговорення новели Конституції СР. Один з тодішніх депутатів від партії «Мост-Гід» їм опонував: «Колективні права національних меншин не від чорта і меншини їх потребують».

Після передчасних виборів правляча партія «Смер», не знати за яких умов, довірила новостворену функцію уповноваженого Уряду СР в справах національних меншин якраз представнику партії «Мост-Гід». І дивує, світе, не балакаючи зайво, зразу взялися за реалізацію колективних прав меншин. Але якось дивно – вибірково і не на основі якогось закону чи іншої правової норми, а на під-

ставі звичайної статистики. І так, якщо української меншини за останнім переписом населення стало менше, то їй потрібно скоротити субсидії на 30%, але якщо мадярської меншини теж стало менше, то їй потрібно підвищити субсидії, бо ніби в попередніх роках вона здавалася частини «своїх» субсидій на користь інших меншин. А ще на добавок – після скорочення у 2009 році радіопрограми для русинів і українців на одну третину, треба було (ніби теж на основі перепису – тобто колективного права) з лютого цього року знову скоротити радіопрограму – але тепер вже лише для українців на користь русинів. Мадярської меншини за останніх двадцять років стало менше майже на 20%, але радіопрограму їй ніхто не скорочує – навпаки, за той час вона зросла у два рази.

Здається, що колективні права справді не від чорта, але те, що тут твориться в області національних меншин, – це колективна кара від самого люцифера.

Павло БОГДАН.

Українці Словаччини на культуру одержать менше

Адміністрація Уряду СР негайно на початку 2013 року приступила до перерозподілу грошей в рамках грантової системи – програма Культура національних меншин 2013. Цього року основним ключем у розподілі грошей став перепис населення 2011 року. У зв'язку з економічною кризою у порівнянні з минулим роком Уряд для 13 національних меншин, які проживають у Словаччій Республіці, виділив на чверть мільйона менше грошей у порівнянні з 2012 роком, всього 4,25 мільйона євро. Виходячи з перепису населення 2011 року, у Словаччині записало себе українцями 7 430 осіб, русинами – 33 482. Субсидії були виділені у відповідності до результатів перепису населення. Притім при розподілі грошей був обраний сумнівний ключ, за яким більшість щодо кількості національності (мадяри та роми) одержали більше грошей, а менші – ще менше. Так, наприклад, українці одержали на 55 тисяч менше, хоч якраз за рахунок цих субсидій проводяться великі культурницькі акції і там, де нараховується порівняно менше жителів української національності.

Нижче наводимо кількість грошей, які одержать декотрі національні меншини в 2013 році:

- мадяри: 2,6 мільйона € (+130 тисяч), в переписі – 12 %,
- роми: 588 тисяч € (+12 тисяч), в переписі +17,59 %,
- русини: 200 тисяч € (– 30 тисяч), в переписі + 38,35 %,
- чехи: 160 тисяч € (– 16 тисяч), в переписі – 31,94 %,
- українці: 100 тисяч € (– 55 тисяч), в переписі – 31,3 %,
- німці: 80 тисяч € (– 64 тисяч), в переписі – 13,23 %,
- поляки: 40 тисяч € (– 40 тисяч), в переписі + 18,52 %,
- хорвати: 60 тисяч € (– 4 тисяч), в переписі + 14,83 %.

–мі–

Календар

1.3.1883 р. – народився на Лемківщині письменник і видавець Григорій Гануляк, автор новел, п'єс, віршів і балад з життя лемківських селян (130). Помер 25.8.1946 р.

2.3.1918 р. – народився в Пряшеві церковний діяч Маріан Потап, ЧСВВ (95). Помер 23.2.2006 р.

3.3.1888 р. – народилася українська письменниця Наталена Королева (125). Померла 1.7.1966 р.

4.3.1938 р. – народився на Закарпатті живописець, заслужений художник України Іван Ілько (75).

5.3.1903 р. – народилася українська письменниця Наталя Забіла (110). Померла 6.2.1985 р.

5.3.1983 р. – помер скульптор Михайло Сухий (30). Народився 2.11.1942 р. в Габурі Меджилабірського округу.

7.3.1923 р. – народився в Нягові Меджилабірського округу громадський діяч Михайло Кудзей (90). Загинув при аварії літака 28.2.1973 р., похований на Дуклянському цвинтарі.

8.3.1998 р. – помер педагог Микола Миллий (15). Народився 16.12.1912 р. в Кийові Старолубовнянського округу.

9.3.1814 р. – народився український поет, художник, мислитель Тарас Григорович Шевченко (199). Помер 10.3.1861 р.

9.3.1903 р. – народився словацький письменник Франьо Краль (110). Помер 3.1.1955 р.

9.3.1923 р. – народився український письменник Микола Олійник (90). Помер 8.1.1997 р.

10.3.1893 р. – народився педагог Юрій Яворський, вчитель в Нижній Писаній, Нижньому Комарнику, Капішовій, Руській Волі, Орлові (120). Помер 17.3.1966 р.

11.3.1903 р. – народився у Койшові Гельницького округу церковний діяч Дезидерій Шудих (110). Помер 6.6.1982 р.

12.3.1863 р. – народився перший президент АН України Володимир Вернадський (150). Помер 6.1.1945 р.

13.3.1888 р. – народився педагог і письменник Антон Макаренко (125). Помер 1.4.1939 р.

13.3.1938 р. – народився у Стебнику Бардівського округу український поет Словаччини, лікар Йосиф Збіглей (75).

13.3.1963 р. – помер педагог, громадсько-культурний діяч Степан Ковальчик (50). Народився 24.5.1908 р. в Мальцові Бардівського округу.

15.3.1838 р. – народився поет і прозаїк Іван Сільвай (175). Помер 13.2.1904 р.

17.3.1913 р. – помер письменник, мовознавець, етнограф Олександр Митрак (100). Народився 16.10.1837 р.

17.3.1998 р. – помер культурно-громадський діяч, секретар ОК КСУТ в Гу-

Malý slovník bibliografů Slovenska 1991 – 2011. 1. část / zostavila Ivana Poláková. – Martin : Slovenská národná knižnica, 2012. – 124 s. – ISBN 978-80-970857-9-7.

В нашому суспільстві існують різні професії, одні атрактивні й про які говориться багато, інші відомі в меншій мірі, але це професії, які вимагають багато кропіткої праці. Між такі належить професія професійно-бібліотекаря, конкретно – бібліографа. Хоч за свою працю їх не нагороджують призом типу «Кришталеве крило» чи іншими нагородами, є у них творчі крила, які несуть їх на їхній дорозі і наперекір різним непогодам та перешкодам, силу їм дають результати їхньої нелегкої, кропіткої, але корисної праці.

Приємною пошаною для біб-

Пошана бібліографам Словаччини

ліографів Словаччини є «Malý slovník bibliografů Slovenska 1991 – 2011. 1. část» [«Малый словарь библиографов Словакии 1991 – 2011. Частина перша»], який у 2012 році видала Словацька національна бібліотека в Мартині. Словник упорядкувала та вступні слова написала Івана Полакова.

За вступом слідує вірш словацького поета Коломана Коломі Гералдіні «Ženine oči», а далі Іменний покажчик з попереднього виданого словника Ján Haliena: Osobnosti slovenského knihovníctva 1945 – 1990 (Martin : Matica slovenská, 1991, 242 s.).

Головну частину словника творить 101 гасло персоналій (осіб). Структуру поодиноких гасел творять: прізвище та ім'я, респ. псевдонім, або інші види вживання прізвища; дата і місце народження, смерті; короткий життєпис; визначні твори видавничої діяльності, публіцистична діяльність, рецензії та література про наведені особи.

Позитивною рисою є те, що у словник увійшли й імена осіб Пряшівщини, які працювали на бібліографічній ниві бібліотек в минулому й сучасному. Між таких належать: Людмила Матушевська, Бібліотека Давида Гуттеселя, Бардіїв; Гелена Амброва, Ірена Малярова та Марія Фіркальова – Вигорлатська бібліотека, Гуменне; Любослава Руснакова – Під-

татранська бібліотека у Попрадї; Зузана Джупинка, Марія Кожакова, Марія Няхай, Міхал Соха та Франтішек Штраус – Державна наукова бібліотека у Пряшеві; Терезія Гайдукова та Ірена Міжакова – Бібліотека П. О. Гвездослава у Пряшеві; Емілія Кудлова, Надежда Мічакова та Зузана Сейкова – Піддуклянська бібліотека у Свиднику; Елена Врановська – Любонянська бібліотека, Стара Любоня; Беата Оцілкова та Татяна Кошова – Горноземлинська бібліотека, Воронів н/Т.

Презентований словник приносить тільки частину осіб Словаччини, які працюють на бібліографічній ділянці не тільки в бібліотеках, але й інших установах. Більшість згадуваних людей присвятили ціле своє життя бібліографічній роботі, уклали десятки різних бібліографій, опрацювали сотні статей з різних газет, журналів, збірників, календарів та інших документів, надали тисячі різних інформацій не тільки відвідувачам бібліотек, але й іншим користувачам. Всім з них належить велика подяка. Подяку треба висловити й працівникам Словацької національної бібліотеки у Мартині, які поділялися на виданні словника. Тому надіємось, що згадуваний словник в цій області не буде останнім.

Бц. Зузана ДЖУПИНКА.

Книга про творчість Іллі Галайди

З нагоди 80-річчя від дня народження поета, прозаїка, перекладача, публіциста, літературознавця Іллі Галайди Державна наукова бібліотека у Пряшеві провела наукову конференцію, щоб не лише вшанувати, але й оцінити його всебічну творчість за присутності широкої громадськості. Дванадцять авторів висловили свої думки, спостереження, оцінки, які мали не лише ювілейний характер, але й суто науковий.

Матеріали цієї конференції вийшли друком під назвою «Eliáš Galajda ukrajinský básnik a prekladateľ (život a dielo) – Ілля Галайда, український поет і

перекладач (життя і творчість)» – Пряшів, 2012, 170 с. завдяки старанності едитори збірника д-р Марії Няхай. Монографія представляє майже комплексний погляд на справді талановитого, своєрідного творця, якому однаково підвладні таємниці художнього поетичного і прозового слова, якому піддалися дикорости, щоб ним виразити свої почуття, настрої, думки і спостереження.

Творчість І. Галайди з різних боків проаналізували Андрій Червеняк, Ян Юрчо, Юрій Бача, Дмитро Федака (Ужгород), Ладіслав Шімон, Тетяна Ліхтей (Ужгород), Іван Яцканин, Михайло

Роман, Йосиф Шелепець, Юрій Кундрат, Владислав Грешлик.

Жаль, поза увагою доповідців залишилась його науково-дослідна літературознавча та педагогічна діяльність. А шкода, бо про його лекції на факультеті йшли легенди серед студентів. Поезія, проза, різьбярство і спів – ці чотири «сонця» супроводжували І. Галайду все життя і ними він приносив людям радість.

Книга ілюстрована фотографіями з родинного архіву ювіляра та зразками різьби по дереву як саморобами. Позитивно оцінюємо, що статті доповнені відповідними перекладами на словацьку або українську мови та англійським резюме.

Не можна не сказати добре слово про керівництво Державної наукової бібліотеки в Пряшеві (директор Мгр В. Завадська та завідувача слов'янського відділу д-р М. Няхай), які подбали про видання цієї ошатної книги. Це вже другий такий збірник (перший був про творчість М. Бобака). Хочеться попросити їх, щоб вони і надалі видавали такі чудові збірники.

М. Р.

Лацо Павлович

28.1.2013 року в Пряшеві помер видатний чехословацький футболіст Лацо Павлович, відомий у колах любителів футболу і під кличкою «Руський цар».

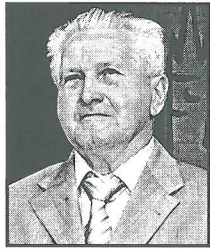
Народився він 8.4.1926 р. в Пряшеві. Виростав у національно свідомій родині. Він, як і його дальші два брати Тибор (6.4.1923 – 14.9.2004) та Рудольф (31.10.1928), закінчив Державну руську учительську семінарію. Матуральні екзамени склав 24.9.1949 року.

Лацо Павлович є найславнішою постаттю в 115-річній історії футбольної команди «Татран» Пряшів. У найвищому національному змаганні він грав 18 років (1948 – 1966). За винятком військової служби в «СН» Братислава завжди грав лише в Пряшеві.

У формі репрезентанта Чехословаччини грав 14 зустрічей, забив два голи. Після завершення багатогранної кар'єри був також тренером. За свою спортивну майстерність одержав і звання пражського спортсмена ХХ ст.

Серед жителів Пряшева був надзвичайно популярним, місто в його особі втратило одну з найславніших постатей минулого століття.

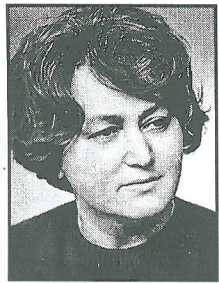
Вічна йому пам'ять!

—м—

Анна Мнягончак

27.1.2013 р. на 81 році життя померла в Пряшеві авторка жіночої прози Анна Мнягончак.

Анна Мнягончак (дівочим прізвищем Галчак) народилася 28.10.1932 р. в Нехваль-Полянці Синьського округу. Училася в Гуменській гімназії. Свої прозові твори друкувала в словацькій періодиці, передусім в журналі «Slovenka». Загалом написала понад 60 оповідань і більше як 20 радіоп'єс. Писала переважно словацькою мовою. Для Театру ім. О. Духновича в Пряшеві написала п'єсу «Чоловік з Тагасте». Кілька її творів було опубліковано в літературно-мистецькому і публіцистичному журналі «Дукля».

Анна Мнягончак в міру своїх сил і можливостей допомагала своєму чоловіку, довгорічному заступнику директора і директору української гімназії в Пряшеві Юрієві Мнягончаку (20.4.1926 – 28.7.2012) в його педагогічній роботі. Похорон відбувся 30.1.2013 р. на пражському цвинтарі.

Вічна їй пам'ять!

—м—

КИЇВСЬКІ КНЯЗІВНИ НА ПРЕСТОЛАХ ЄВРОПИ... (1)

Літопис руський під 955 роком описує прибуття київської княгині Ольги до Константинополя і те, як, вражений її красою і розумом, сам цесар (імператор) візантійський – Константин Багрянородний забавив одружитися з нею, а Ольга відповіла, що, будучи язичницею, спочатку бажає прийняти хрещення з рук імператора як хресного батька. І охрестили її цесар з патріархом. А по охрещенні Константин сказав: «Я хочу взяти тебе за жону», на що княгиня відповіла: «Як ти мене хочеш узяти, коли охрестив мене сам і назвав мене дочкою?». Імператор, як каже Літопис, щедро обдарував мудру жінку та відпустив її в дорогу, на рідну Русь...

Так Літопис описує першу спробу укладання міждинастичного шлюбу з правительською Київської Русі, де ініціатором виступає імператор найшанованішої держави того часу – Візантійської імперії.

Політика укладання династичних шлюбів з представниками тогочасних провідних феодальних держав Європи посідала перше місце у зовнішньополітичних зв'язках Київської держави Х-ХІІІ ст. За родоводами руських князів можна чітко простежити, які з європейських країн були пріоритетними партнерами Київської Русі в її «сімейній дипломатії». Це – скандинавські держави Півночі (Норвегія, Швеція, Данія); романогерманські держави Заходу (Франція, Англія, німецькі феодальні дер-

жави) та слов'янські країни Сходу (Чехія, Польща тощо): до останньої групи можна приєднати також середньоевропейську Угорщину.

Володимир Великий не лише сам одружився з особою королівської крові, а й розпочав активну політику династичних шлюбів, одруживши своїх дітей з представниками монарших родин Європи: сина Святополка – з дочкою польського короля Болеслава Хороброго, сина Ярослава (Мудрого) – з дочкою короля Швеції Олафа Шетконунга, дочку Премиславу віддав за брата короля Угорщини – Ласло Сара, а дочку Добронігу-Марію – за короля Польщі Казимира I Відновителя. Гідним продовжувачем батькової шлюбної політики став Ярослав Мудрий, відомий як «тестя Європи». Всі його доньки стали європейськими королевами: Анна – королевою Франції, Анастасія – королевою Угорщини, Єлизавета – королевою Норвегії, а пізніше – королевою Данії, Агата – дружиною нащадка англійського престолу... Дехто з синів Ярослава Мудрого також одружився з принцесами – Ізяслав узяв шлюб з сестрою польського короля, Ігор – з германською принцесою, а Всеволод став зятем імператора Візантії Константина IX Мономаха.

Серед інших великих князів київських були такі ж «тесті Європи», наприклад Мстислав Великий. За прикладом свого діда Ярослава Мудрого, Мстислав видав чоти-

рьох своїх доньок за європейських монархів та їх нащадків. Так, Інґеборґ стала принцесою Данії, Євпраксія-Ірина – принцесою Візантії, Малмфріда – королевою Норвегії, а пізніше – королевою Данії, Єфросинія – королевою Угорщини, дружиною короля Гейзи II, котрий і сам був нащадком (онуком) київської князівни – Предслави Святополківни...

Традиція династичних шлюбів, починаючи від Володимира Великого (кін. Х ст.), підтримувалася одинадцятьма поколіннями руських князів, аж до правнуків короля Данила Галицького (20-ті рр. ХІІІ ст.). Деякі дослідники згадують понад 100 таких шлюбів. Вочевидь, їх було значно більше. За підрахунками генеалога М. Баумгартена, лише в ХІ ст. було укладено 36 шлюбів київських князів і князівен з представниками монарших родин Європи.

Традиція зовнішньополітичних стосунків Русі-України з державами Європи є давньою та глибокою. Літописні джерела і хроніки неспростовно свідчать: кров руських князів і князівен тече у багатьох поколіннях європейських нащадків, що можна прослідкувати у чітких родоводах монарших родин Англії, Франції, Іспанії... аж до сьогоднішнього дня.

ПЕТРО ЮЩЕНКО,
голова ВО «За Помісну Україну!»,
ініціатор, фундатор і меценат
проекту «Українці в світі».

ДЕЩО З ТАЙНИ РУШНИКА

В кожній нації знаходимо своєрідні елементи декоративного мистецтва, які віддзеркалюють найінтимніші душевні тонкощі людини. Це зустрічаємо в графіці, в різьбі, вишивці і т.д. Важливим предметом вишивки кожної нації являється рушник. Для української нації «рушник – неодмінний атрибут народного побуту». Його зустрічаємо: в церкві, в хатах, школах, музеях, але він є також містичним предметом, що супроводить людину від колиски до гробу. Крім декоративного розміру, рушник мав в українському народі багато образно-символічних розмірів. Пишучи ці смиренні рядки, думаю про нашу сьогоднішню молоддь, якій треба допомогти, щоб віднайшла великі цінності своїх предків. Хорони нас, Господи, щоб наші історичні скарби, серед яких наш прекрасний рушник, не залишилися тільки предметом музеїв. «Хто не знає свого минулого, – пише М. Рильський, – той не вартий свого майбутнього». Цікава річ, над якою треба подумати глибше і в цьому швидкоплинному сьогоденні, як пояснюється, що «... у всьому декоративному мистецтві – в історії нашого українського народу – не було такого іншого предмета, який би сконцентрував у собі стільки різноманітних символічних значень?»!

В минулому наш народ оцінював мудрість слова поетів, письменників, журналістів, ораторів, вихователів, а ці оцінювали мудрість рук, тобто всі галузі мистецтва. Мудрість слова і мудрість руки були тими дивними окрасами щоденного хреста нашого народу, хреста як терпіння і перемоги. На превеликий жаль, ці обидва елементи стають рабами техніки. Людина не має часу і терпіння для слова і руки, що буде і окрасує в дійсності її життя.

«Краса врятує світ» – писав Достоевський.

Бажав би зупинитись над троякою дією традиційного нашого рушника: 1) рушник над іконою, 2) рушник під хлібом і 3) рушник на лиці людини. Не було такого храму або такої хати,

де б не були над іконами рушник з своєрідною – місцевою – вишивкою. Сьогодні над всіма діями ставиться однакове питання, чому? Чому молитись? Чому ходити до церкви? Чому постити? Чому шанувати старших? і т.д.

Сьогодні багато таких, що питаються, чому потрібно ікони, а ще: чому потрібно і рушник над іконою (не означає, що над усіма іконами треба рушник). Ікони нам потрібно на ціле наше земне життя. Кожна хата має вікна, а «ікона – це вікно до неба» – навчає Православна Церква. «Ікона готує зустріч лицем до лица з Богом» – пише Мішель Квенон. Але якщо ікона має свою незрівнянну красоту, якщо має – переважно – свої рамки, чому треба ставити над іконою рушник?

Рушник – це таїнствена позитивна відповідь віруючої людини на божественний заклик ікони «будьте святими!»

В рушнику, неначе в подвійній рамці, заховується наше ставлення до Бога, до святості, вічності. Десь три-чотири роки тому в Румунії згоріла одна церква на саме свято Миколая. В середині все погоріло, крім двох речей – ікони святого Миколая і рушника, що був над його іконою! Чудо чудес, яке не потребує інших додаткових слів! Це зворушило всю Румунію. Скоро за тим чудом розкрилось всім, що там люди стали холодні у вірі, а церква була для них зайвою.

Подібно тому, як давався дівчиною рушник хлопцеві як знак згоди заручення і одруження з ним, так і рушник над іконою є знаком згоди вірника в зарученні з Женихом Церкви, подібно всіх святих.

Дуже емоційне діло ставити при різних нагодах рушник під хліб. Хліб є символом нашого життя. Для нас, православних християн, хліб є символом Самого Христа, Котрий зробився Хлібом нашого життя. Велика тайна стається на Літургії, коли спеціальний хліб – просфора – перетворюється в Тіло Христове. В моїх

перших роках священства один великий європейський богослов сказав нам, що в Америці хліб не має доброго смаку. Там викидається хліб на сміття. Це почалося робити вже і в наших країнах. Давно не можна було топтати ногами ні ікони, ні священні книги і навіть ні найменшу крихітку хліба. Топтати хліб було, – і треба, щоб так було надалі, – великим гріхом. Як люди шанують хліб, так шанують своє життя і життя ближнього. Рушник під хлібом – це таїнствена посланка на Честі і пошану Самого Христа. «Коли приходите до Св. Причастя, дивлюсь на ваші руки, чи носять сліди земноробітництва», – говорив до нас один єпископ. Мало хто хоче носити сліди чесної роботи над землею, над хлібом насущним і майже за це прийде на нас, наприкінці віків, кара, що земля стане безплідною.

Велике символічне значення має рушник ще для нашого лица. В грецькому слові «рушник» (просопон) означає лице людини. Як тут велике таїнство! Рушник стирає сльози радості і смутку. Рушник стирає весь бруд з нашого обличчя. Через очі людини читається душа, про що говорять св. отці. «Серце людини її обличчя змінює», – пише Ісус Сирах (13, 25).

Яке серце, яка душа, таке і її обличчя. «Серце щасливого знак – обличчя веселе», – пише також Сирах (13, 26).

Отже, стираючи своє обличчя, стараємось очиститись від всякої злоби, щоб бути лагідними, побожними та з доброю волею до ближніх, як закликає нас ангельський голос. Треба, щоб Образ Ісуса Христа віддзеркалювався в нашій душі, а ця тайна читається в нашому обличчі.

До цього закликає нас наш традиційний рушник. Навернімось до нашого всього прекрасного життєдайного минулого, тоді наше життя стане інше, бо життя без Христа-Життя світу – це темрява і смуток.

Якого глибокого змісту є слова вірша «Вишиття – як життя» прот. Івана Швеця: «На українську вишивку святу, яка з віків є нашою душею, А Україна все пишалась нею, Хтось взяв з злоби і вилив кислоту».

Прот. д-р Микола ЛАУРУК,
Сигет, Румунія.

Гумор

* * *

Чоловік прокидається після жорстокої п'янки, дивиться, білизна випрана, поглажена, на стільчик повішена, на столі сніданок і пляшка пива. Дружина пішла на роботу, не сказавши ні слова.

Він до сина:

– Син, що вчора було?

– Тато, ти прийшов в 2:00 ночі п'яний в непотріб, впав на ліжко, а коли мама спробувала тебе роздягнути, ти сказав: не чіпай, суко, я одружений!

* * *

Сидять у в'язниці зоофіл, педофіл, некрофіл і екстремал.

Зоофіл каже: зараз би котика...

Педофіл: маленького...

Некрофіл: мертвого...

Екстремал: м'яу

* * *

Розмовляють двоє чоловіків:

– Ходімо, куме, до бару. Я при-

гощаю.

– Дякую, куме, але я зав'язав.

– Що трапилося?

– Минулого разу прийшов додому, двері відчинила теща, а у неї лице було зеленим. Тільки зранку вона сказала, що то маска

* * *

Жінка на прийомі у психолога:

– А чому ви незаміжня?

– Розумієте, я хочу, щоб він був особливий. Щоб його цікавило не моє тіло, чи мої гроші, зв'язки, а моя душа!

– Пані, ви розумієте, що хочете диявола?

* * *

Як можуть батьки хотіти, щоб ми були хорошими, якщо Тарзан ходить напівголим, Попелюшка приходиться додому опівночі, Бетмен їде зі швидкістю 480 км/год., Спляча красуня ледарка і Білосніжка спить з 7 хлопцями відразу...

* * *

Перший раз зайшовши в Інтернет, гуцул Петро і нагрівив більше, ніж за все своє життя.

* * *

На судовому засіданні суддя задає питання блондинці:

– Чому Ви отруїли ваших сусідів?

– Мені продавець сказав, що тарганів треба тріпати разом із сусідами.

3 народної фразеології

Повісти прямо до вочей. Прямо, відверто говорити.

Позерати вовчим воком. Неприязно дивитися.

Позерати, мало очі не вивалив на кого. Дуже пильно дивитися.

Позерати мудрим воком. Уважно дивитися.

Позерати тим воком, що на пса на кого. Неприязно дивитися.

Проколоти вочами кого. Пронизливо дивитися.

Смішні очі. Жартун.

Хоч бы очі выбрав. Дуже темно.

Хоч бы до вока палец вупхав. Дуже темно.

Чистый як воко. Зовсім невинний.

Як бы очі выколов. Дуже темно.

Як бы за очі їмив. Дуже темно.

Як з вока выпало. Дуже схоже.

Ане са волос на голові не скривить кому. Не зробити щонайменшої кривди.

Ани оструганый волос до задку не войде. Дуже пихатий.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR. Ročník 63. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Poštovní 17, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlaca@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART N.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Poštová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlač Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2013.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 63. Головний редактор Мислав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Пожарницька, 17. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nextra.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.